

ДЕРРИДА Жак (Derrida Jacques; 15. 07. 1930, м. Ель-Біар, нині Саудів. Аравія — 09. 10. 2004, Париж) — французький філософ, літературознавець і культуролог. Закін. Вищу нормал. школу (Париж, 1952). Викладав у ній, Сорбонні. 1968–74 — викладач Університету Дж. Гопкінса; від 1974 — викладач Ельс., згодом Каліфорній. університетів (США). 1983–2004 — директор студій у Школі вищих студій із соц. наук (Париж). Засн. Групи дослідж. у галузі філос. освіти. Один з ініціаторів створення та дир. (1982–84) Міжнар. філос. коледжу (Париж). Започаткував напрям деконструктивізму. Тлумачення Д. праць Е. Гуссерля позначене темат. і філос. новизною: осмислював проблеми мови у контексті істор. процесу. На поч. 1960-х рр. вивчав філософію М. Гайдеггера, Е. Левінаса. У влас. дослідж. «L'écriture et la différence» («Письмо та відмінність»), «De la grammatologie» («Грамматологія»; обидві — 1967), «La Voix et le phénomène» («Голос і феномен», 1983) Д. запропонував три осн. визначення поняття «деконструкція»: перше стосується критики платонізму, побудованого на ієрархії опозицій — сутності й видимості, душі та тіла, голосу і

письма, добра й зла; друге — політ. тематики, зокрема співвідношення норм закону і справедливості (пр. «Force de loi» — «Сила закону», 1994); третє тлумачення: «деконструкція» — «неможливість, що перетворюється на притаманну їй і єдину можливість» (есе «Et Cetera» — «То що», 2000). Усі зазначені праці опубл. у Парижі. Піддавав критиці класичну зах.-європ. філос. традицію. Подолання метафізики пов'язував з пошуком її істор. витоків шляхом аналіт. деконструкції засадничих понять онтології (насамперед поняття «буття»). Тему мови Д. розглядав крізь призму прихильності до «чистоти франц. мови». «Чиста мова» — мова, терміни якої включають плюральність смислів і не можуть бути редуковані для якогось одного «правил.» значення. Стверджував перевагу писемності над словом (логосом): у літературі, як і у музиці, арх-рі існують різні рівні смислів, які не обов'язково є усвідомленим результатом зусиль автора. Окремі дослідж. Д. перекладено українською мовою, зокрема «Позиції» (К., 1994), «Привиди Маркса» (Х., 2000), «Письмо та відмінність» (К., 2004).

Н. П. Поліщук

Бібліографічний опис:

Деррида Жак / Н. П. Поліщук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26283>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).